

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О ДИНАРИЗАЦИЈИ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА СРБИЈЕ

Септембар 2017. године

Децембар 2017. године

Уводна напомена

Већа употреба динара у финансијском систему Србије и боља усклађеност валутне структуре прихода и расхода небанкарског сектора побољшале би степен финансијске стабилности земље, умањиле ризик од промене девизног курса у најрањивијим секторима привреде и повећале ефикасност монетарне политике. Да би се процес динаризације подржао, Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале су априла 2012. године *Меморандум о стратегији динаризације финансијског система Србије*.

У складу с тим документом, Народна банка Србије и Влада Републике Србије обавезале су се да прате и анализирају кретање степена динаризације, као и да редовно извештавају јавност о употреби динара у домаћем финансијском систему. С тим циљем, Народна банка Србије тромесечно припрема и објављује *Извештај о динаризацији финансијског система Србије*, као једно од помоћних средстава комуникације с јавношћу. Тим извештајем, јавност се упознаје с дешавањима у сегменту динарског тржишта и указује се на мере и активности које су тржишни учесници и регулаторни органи предузели, или ће предузети, ради подршке процесу динаризације. Омогућавањем да наведене информације буду доступне јавности, боље се разуме зашто је неопходно да се заштитимо од ризика промене девизног курса, као и зашто су неопходне мере и активности које ће Народна банка Србије и Влада Републике Србије предузимати како би се процес динаризације финансијског система Србије подстакао.

Извештаји о динаризацији финансијског система Србије доступни су јавности на интернет презентацији Народне банке Србије (www.nbs.rs).

Стратегија динаризации

Стратегија динаризации у Републици Србији заснива се на активностима које се могу објединити у три међусобно повезана стуба.

Први стуб стратегије динаризации најопштијег је карактера, али је уједно и најважнији. Мере у оквиру овог стуба подразумевају активности усмерене ка успостављању макроекономског окружења које карактеришу ниска и стабилна инфлација, стабилан финансијски систем и одржив привредни раст.

Други стуб стратегије обухвата мере усмерене на активно промовисање динарских инструмената и тржишта, с посебним акцентом на развој тржишта динарских обвезница. Развој динарске криве приноса важна је окосница овог стуба.

Трећи стуб има за циљ унапређење заштите од постојећих девизних ризика у небанкарском сектору и дестимулисање даљег јачања тих ризика. Народна банка Србије ће предводити напоре у овој области, сарађујући с банкарским сектором у увођењу и развоју основних инструмената заштите од девизног ризика и на међубанкарском тржишту, и у пословању с клијентима.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

д.с. – десна скала

EBRD – Европска банка за обнову и развој

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

ХоВ – хартије од вредности

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

I. Динаризација финансијског система Србије	1
1. Динаризација пласмана	1
Пласмани привреди и становништву	1
Осврт 1: Отпис проблематичних потраживања и динаризација у септембру 2017.	3
Новоодобрени кредити привреди и становништву.....	4
2. Динаризација депозита	6
Депозити привреде и становништва	6
Новоположени депозити привреде и становништва	7
Динарска и девизна штедња	8
Да ли је исплативије штедети у динарима или у девизама	9
3. Динаризација јавног дуга	10
Валутна структура јавног дуга	10
Примарно тржиште државних ХоВ	10
Секундарно тржиште државних динарских ХоВ	11
II. Инструменти заштите од девизног ризика	13
1. Свop аукције девиза Народне банке Србије.....	13
2. Коришћење инструмената заштите од девизног ризика	14
Табела А. Показатељи динаризације пласмана и депозита	15
Табела Б. Валутна структура штедње становништва и јавног дуга	15
Табела В. Преглед мера и активности које иду у прилог повећању динаризације	16
Методолошке напомене.....	16
Списак графикана и табела.....	18

I. Динаризация финансијског система Србије

Показатељи динаризации финансијског система у ТЗ 2017. различито су се кретали.

Степен динаризации пласмана привреди и становништву већи је него крајем прошле године, иако је у ТЗ смањен – добрим делом због отписа динарских потраживања привреде у септембру, али и због мање динаризации новоодобрених кредита.

Динаризация депозита је наставила да се повећава и у ТЗ, услед динамичног раста динарских трансакционих депозита привреде.

Динаризация јавног дуга наставила је да се повећава и у ТЗ.

1. Динаризация пласмана

Динаризация пласмана привреди и становништву у ТЗ 2017. благо је смањена у односу на претходно тромесечје. То се, у великој мери дугује отпису динарских потраживања привреде у септембру, али и расту износа новоодобрених валутно индексираних и девизних кредита.

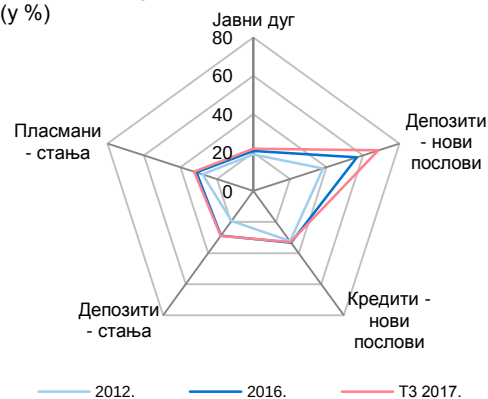
Пласмани привреди и становништву

У ТЗ 2017. настављен је раст пласмана привреди и становништву (за 8,2 млрд динара). Раст је остварен код валутно индексираних и девизних пласмана (за 12,7 млрд динара). Динарски пласмани привреди и становништву смањени су (за 4,5 млрд динара), добрим делом услед отписа NPL привреде, који су интензивирани у септембру након почетка примене Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банака.¹

Наведена кретања условила су благо смањење динаризации пласмана привреди и становништву у ТЗ, за 0,4 п.п., на 32,4%, колико је износила крајем септембра. Ако се искључи ефекат промене девизног курса, овај показатељ је крајем ТЗ износио 32,6%, што је за 0,7 п.п. мање него крајем претходног тромесечја.²

Пласмани привреди су у ТЗ номинално смањени (за 1,1 млрд динара), што је знатно мање него у претходна три тромесечја. То смањење је у великој мери резултат мањих динарских пласмана (за 21,6 млрд динара), добрим делом по основу поменутих отписа. И поред тога што су

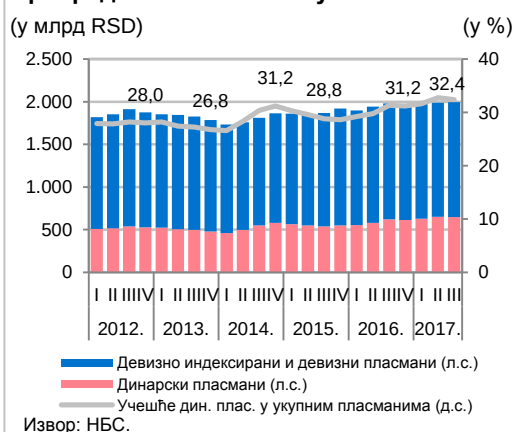
Графикон I.1. Показатељи динаризации* (у %)

*Све категорије изузев јавног дуга односе се на привреду и становништво. У оквиру сваке категорије - учешће динарске компоненте у износу укупне категорије.

Извор: НБС, Министарство финансија.

Графикон I.1.1. Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву

Извор: НБС.

¹ Погледати Осврт 1, стр. 3.

² Обрачунато по курсу динара према евра, америчком долару, швајцарском франку, британској фунти и јапанском јену на дан 30. септембра 2014, ако се узме у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

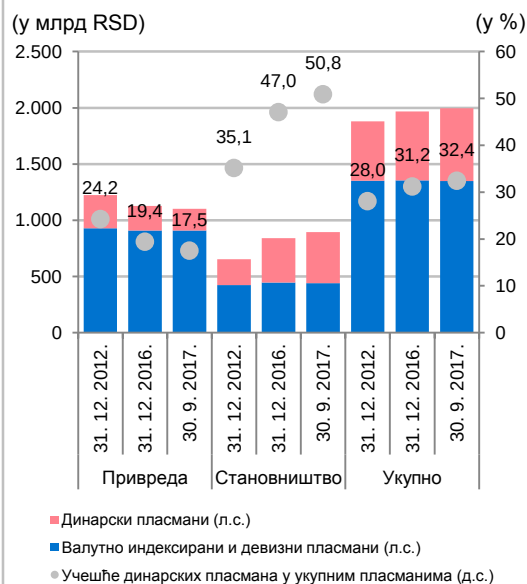
отписима обухваћени и девизни и валутно индексирани пласмани, они су у ТЗ порасли најизраженије у протекла четири тромесечја (за 20,5 млрд динара). Наведена кретања условила су смањење степена динаризације пласмана привреди, са 19,4%, колико је износио у јуну, на 17,5% крајем септембра. По искључењу ефекта промене девизног курса, овај показатељ је крајем ТЗ износио 17,6%, што је за 2,2 п.п. мање него крајем Т2.

У структури потраживања банака од привреде, раст потраживања био је посебно изражен код предузећа из области пословања с некретностима и другим услужним делатностима, као и код трговине, док су, поред предузећа у стечају, највише смањена потраживања предузећа у области рударства и прерађивачке индустрије. Посматрано по наменској структури пласмана привреди, банке су највише повећале кредите за ликвидност и обртна средства, који чине готово половину укупних пласмана привреди (45,8%), и код којих је и проценат динаризације највећи. Инвестициони кредити, који се по правилу одобравају уз уговарање валутне клаузуле, чине нешто мање од трећине укупних потраживања од привреде (30,3%).

Пласмани становништву су током ТЗ наставили да расту, тако да су крајем септембра били већи за 9,3 млрд динара него на крају јуна. Ово повећање и даље је одређено растом динарских пласмана (за 17,1 млрд динара), чије је учешће први пут током ТЗ прешло половину укупних пласмана становништву (50,8% у септембру). У оквиру динарских пласмана, највише су повећани готовински кредити (укључујући кредите за рефинансирање), који, после стамбених кредита, имају највеће учешће у укупним пласманима банака становништву (37,2%).

За разлику од динарских пласмана, стање валутно индексираних и девизних пласмана становништву номинално је смањено (за 7,8 млрд динара), делом услед јачања динара, а делом услед отписа проблематичних кредита по основу примене *Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банака*.

Графикон I.1.2. Секторска структура пласмана

Извор: НБС.

Осврт 1: Отпис проблематичних потраживања и динаризация у септембру 2017.

У складу са *Одлуком о рачуноводственом отпису билансне активе банака*¹, коју је Народна банка Србије усвојила на седници Извршног одбора у августу ове године, банке су дужне да од 30. септембра 2017. изврше рачуноводствени отпис, односно прекњижавање проблематичних кредита (код којих је исправка вредности 100%) с билансних на ванбилансне рачуне. С обзиром на то да су, у складу с наведеном одлуком, банке дужне да изврше само отпис кредита по којима је претходно у потпуности извршена исправка вредности, примена ове одлуке није имала утицаја на пословне резултате банака.

Примењујући ову одлуку, банке су само у септембру смањиле износ исправки вредности за 51,8 млрд динара по основу потраживања од привреде и становништва која су отписале. Највећи део отписаних кредита (38,9 млрд динара) чине пласмани привреди, који су добрим делом били евидентирани као динарски пласмани, махом предузећима у стечају.

Отписи кредита се одражавају на смањење стања потраживања у билансима банака. Тако су у септембру, када је поменута одлука почела да се примењује, пласмани привреди и становништву смањени за 15,6 млрд динара, упркос релативно динамичној активности банака по питању одобравања нових кредита (125,9 млрд динара). При томе, смањење пласмана посебно је изражено у динарским пласманима привреди (19,7 млрд динара), а сходно томе, смањено је и њихово учешће у укупним пласманима привреди (за 1,6 п.п, на 17,5%). Поменута кретања утицала су на смањење степена динаризации пласмана привреде и становништва, тако да је овај показатељ у септембру смањен за 0,8 п.п., на 32,4%.

Иако отписи проблематичних кредита номинално смањују стање кредита у кратком року, у наредном периоду се по том основу могу очекивати позитивни ефекти. Наиме, смањењем проблематичних кредита, без утицаја на пословне резултате банака, ослобађа се кредитни потенцијал банака и отвара простор за ново кредитирање и додатну подршку привредном расту.

¹ Одлука о рачуноводственом отпису билансне активе банака, *Службени гласник РС*, бр. 77/2017.

Новоодобрени кредити привреди и становништву

Банке су у Т3 пласирале привреди и становништву 382,2 млрд динара новоодобрених кредита, што је за 50,5 млрд динара више него у претходном тромесечју. Интензивирање кредитне активности готово је у целости вођено већим одобравањем нових валутно индексираних и девизних кредита (за 49,8 млрд динара), док је износ новоодобрених динарских кредита повећан за 0,7 млрд динара. Степен динаризаације новоодобрених кредита због тога је смањен (за 4,8 п.п., на 32,8%). У поређењу са 2016. годином, овај показатељ је у прва три тромесечја 2017. смањен за 1,0 п.п., и износи 35,8%.

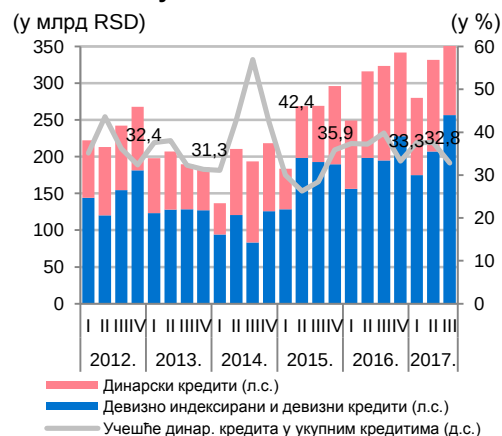
Посматрано по секторској структури, раст новоодобрених кредита у целости је резултат већег кредитирања привреде, које друго тромесечје заредом бележи изузетно динамичан раст. Привреди је у Т3 одобрено 272,6 млрд динара кредита, што је за четвртину (55,0 млрд динара) више него у претходном тромесечју. Виши износ новоодобрених кредита привреди у Т3 у поређењу са Т2, резултат је већег одобравања валутно индексираних и девизних кредита (54,1 млрд динара), који чине највећи део портфеља новоодобрених кредита (83,2%).

Предузећа су у Т3 користила половину износа новоодобрених кредита за финансирање обртних средстава. Ови кредити се и даље претежно одобравају уз примену валутне клаузуле, и поред тога што су од 2012. каматне стопе на кредите за ову намену одобрене у динарима значајно смањене и битно су се приближиле каматним стопама на валутно индексираних и девизне кредите. С обзиром на то да је у Т3 смањен износ динарских кредита а повећан износ валутно индексираних кредита за ову намену, степен динаризаације тих кредита је смањен (са 23,2% у Т2, на 20,3%).

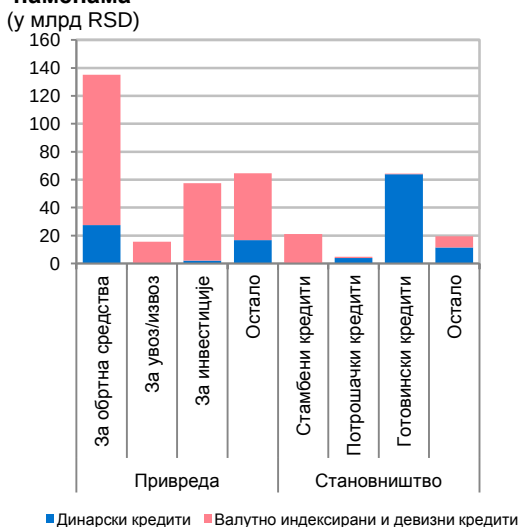
Знатан износ новоодобрених кредита чине и инвестициони кредити (21,1%). Ови кредити се и даље, по правилу, уговарају уз примену валутне индексације (96,4%), између осталог и због тога што их банке одобравају по нижим каматним стопама него при динарским кредитима за исту намену као и због дуже рочности кредита.

Расту новоодобрених девизних кредита у Т3 у допринео је већи износ кредита за финансирање увоза. Привреди је за ову намену одобрено нових 15,7 млрд динара кредита (5,7% укупног износа новоодобрених кредита), при чему је целокупан износ одобрен у девизама.

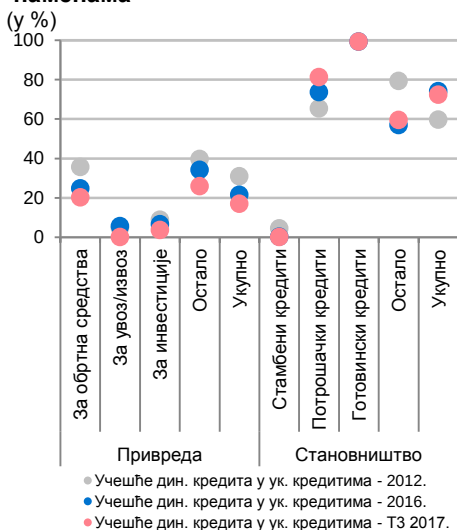
Графикон I.1.3. Учешће динарских кредита у новоодобреним кредитима привреди и становништву

Графикон I.1.4. Новоодобрени кредити привреди и становништву у Т3 2017. - по наменама

Графикон I.1.5. Динаризаација новоодобрених кредита привреди и становништву, по наменама

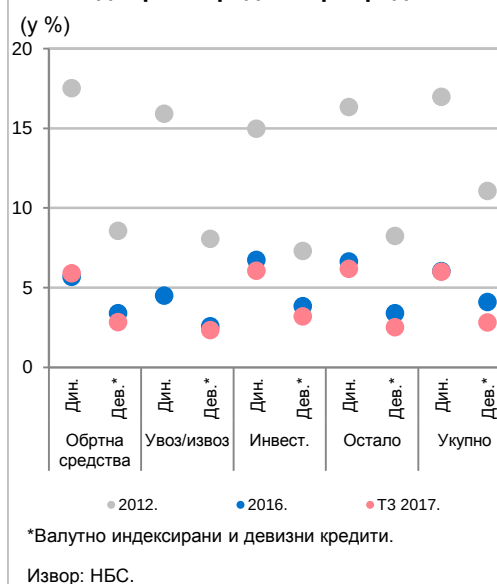
Износ новоодобрених кредита становништву у ТЗ био је нешто мањи него у претходном тромесечју, али је и даље остао на релативно високом нивоу. На тромесечном нивоу, одобрено је нових 109,6 млрд динара кредита, што је за 4,5 млрд мање него у Т2.

Нешто нижи износ новоодобрених кредита у ТЗ него у претходном тромесечју, у највећој мери резултат је мањег износа валутно индексираних и девизних кредита (за 4,3 млрд динара). Такође, динарски кредити су смањени, али у знатно мањој мери (0,2 млрд динара), те и даље чине највећи део новоодобрених кредита становништву (72,3%). У поређењу са Т2, учешће динарских у укупним новоодобреним кредитима становништву је у ТЗ повећано за 2,7 п.п.

Смањење новоодобрених кредита становништву у ТЗ било је вођено смањењем готовинских кредита. Учешће ових кредита у новоодобреним кредитима због тога је незнатно смањено, али су и даље доминантни у поређењу са кредитима осталих намена (58,8%). И поред тога што су динарски кредити за ову намену знатно скупљи од валутно индексираних кредита, грађани се код ове врсте кредита не излажу девизном ризику и, по правилу, ови кредити се одобравају у динарима (преко 99%), и то углавном с роком отплате преко пет година (71%).³

У складу с повољнијим трендовима на тржишту некретнина и релативно ниским каматним стопама на финансијском тржишту, настављен је опоравак стамбеног кредитирања. Тако су у ТЗ банке одобриле стамбене кредите у износу од 21,1 млрд динара, што је највећи износ стамбених кредита још од периода када је на снази био програм субвенционисаног стамбеног кредитирања. Иако се већи део ових кредита односи на нове хипотекарне кредите, приметно је и повећано рефинансирање постојећих стамбених кредита, што се може довести у везу с могућношћу задуживања по нижим каматним стопама (у просеку 2,95% на валутно индексиране стамбене кредите). Ови кредити се по правилу одобравају уз примену валутне клаузуле, мада у последње време банке одобравају ове кредите и у динарима. Тако је у септембру забележено одобравање динарских кредита за ову намену по каматној стопи од 4,9%, са роком отплате од двадесет година.

Графикон I.1.6. Каматне стопе на новоодобрене кредите привреди

Графикон I.1.7. Каматне стопе на новоодобрене кредите становништву

³ Један од разлога за високо учешће динарских кредита у структури готовинских кредита јесте и прописано минимално учешће односно депозит од 30%, који се односи искључиво на валутно индексиране кредите.

Новоположени депозити привреде и становништва

Привреда и становништво су током ТЗ положили код банака 377,5 млрд динара нових депозита, што је за 35,3 млрд динара више него у претходном тромесечју. При томе, повећан је износ динарских депозита (за 47,7 млрд динара), док је износ девизних депозита смањен, што је резултирало већом динаризацијом ових депозита (за 6,9 п.п., на 68,5%). Посматрано од почетка године, око две трећине новоположених депозита било је с динарским предзнаком (66,4%), што је знатно више него у 2016. години (56,6%).

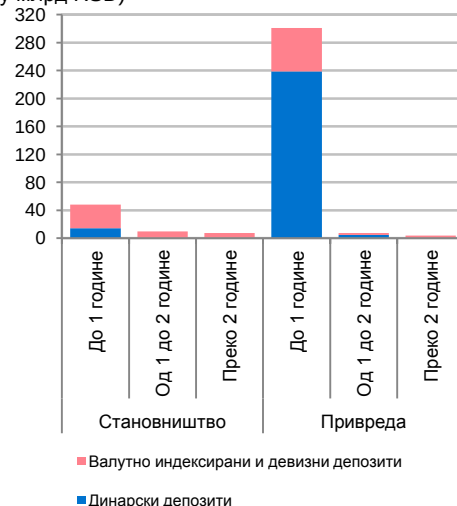
Повећање износа новоположених депозита у ТЗ резултат је интензивнијег депоновања динарских депозита предузећа (за 48,9 млрд динара). Динарски депозити чине готово четири петине новоположених депозита привреде (78,1%), и углавном су положени на рокове краће од једне године (98,1%). Валутно индексирани и девизни депозити предузећа полагани су у мањем износу него у Т2 (за 10,1 млрд динара), а целокупно смањење се односи на депозите положене на рокове краће од годину дана, који су и најзаступљенији у оквиру новоположених девизних депозита привреде (са 91,0%).

Новоположени депозити становништва у ТЗ су смањени (за 4,4 млрд динара), при чему су динарски депозити и депозити с девизним предзнаком смањени у приближно истој мери. У структури новоположених депозита становништва, динарски депозити су заступљени са 22,7%. У поређењу са Т2, ово учешће је опало (за 1,6 п.п.), али је и даље више него у 2016. години (за 2,6 п.п.). Готово целокупан износ новоположених динарских депозита становништва односи се на депозите орочене на рокове краће од годину дана (96%), што се у доброј мери рефлектује на рочну структуру динарске штедње.

Каматне стопе на новоположене динарске и девизне депозите у ТЗ остале су приближно непромењене у односу на претходно тромесечје, и у просеку износе 2,7% и 0,6%, респективно. Посматрано према рочној структури тих депозита, дошло је до смањења каматних стопа за штедњу орочену на период краћи од годину дана (за 0,1 п.п., на 2,6%), као и за штедњу орочену на период од годину дана до две године (за 0,4 п.п., на 3,1%), док су за дуже периоде орочења каматне стопе остале на приближно непромењеном нивоу (4,4%). Каматне стопе на новоположене девизне депозите у ТЗ повећане су за рочности до годину дана (за 0,1 п.п., на 0,5%) и рочности од једне до две године (за 0,2 п.п., на

Графикон I.2.3. Рочна структура новоположених депозита привреде и становништва у ТЗ 2017.

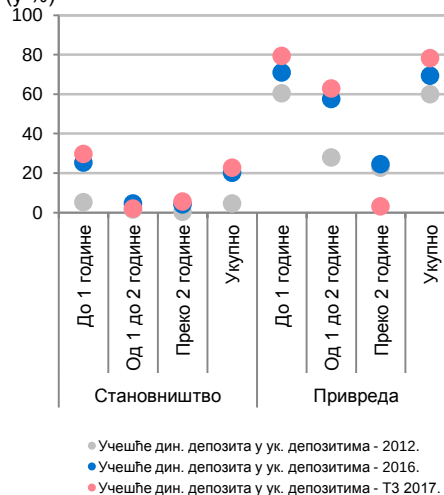
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

Графикон I.2.4. Динаризација новоположених депозита привреде и становништва, према рочној структури

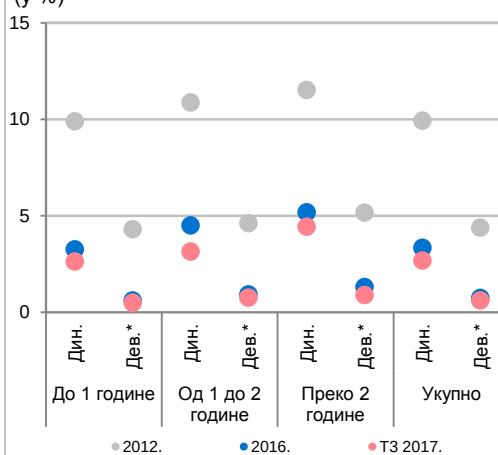
(у %)

Извор: НБС.

Графикон I.2.5. Каматне стопе на новоположене орочене депозите становништва

(у %)

*Валутно индексирани и девизни депозити.

Извор: НБС.

0,8%), док су за дуже рочности смањене (за 0,1 п.п., на 0,9%).

Динарска и девизна штедња

Динарска штедња је крајем септембра износила 48,7 млрд динара, што је за 2,0 млрд динара мање него на крају јуна. У оквиру динарске штедње, депозити с роковима доспећа до једне године смањени су у приближно истој мери као и депозити дужих рокова доспећа (за 4,0% и 3,9%, респективно), тако да није дошло до битних промена у рочној структури динарске штедње у поређењу с претходним тромесечјем.

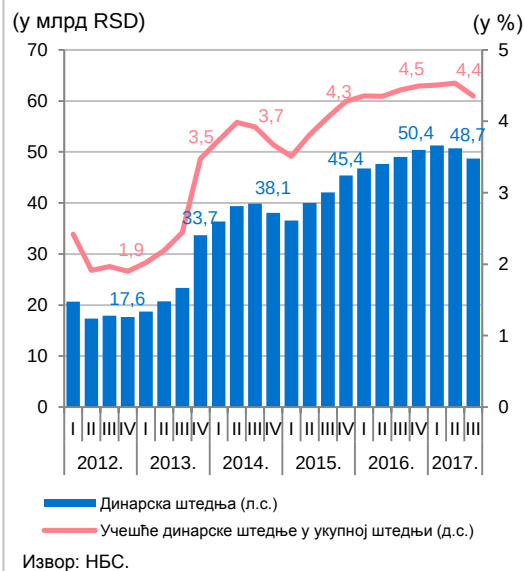
Посматрано по рочностима динарских штедних улога, смањење штедње је било најизраженије код улога с краћим роковима доспећа – депозита по виђењу, као и за рокове доспећа дуже од једног месеца а краће од шест месеци. Поред тога, смањени су и износи штедних улога свих осталих рочности изузев за рочности дуже од пет година.

Девизна штедња грађана наставила је да се повећава. Средства на девизним рачунима грађана крајем септембра достигла су износ од 8.956,4 млн евра, што је за 126,0 млн евра више него крајем јуна, а за 282,8 млн евра више него крајем прошле године.

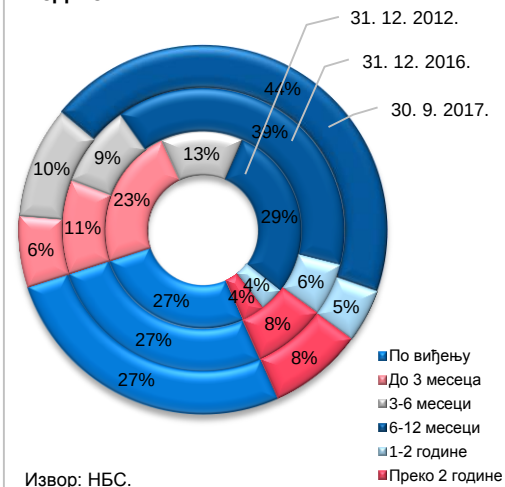
У рочној структури девизне штедње, средства депонована на рокове краће од годину дана наставила су да расту (за 112,3 млн евра). Раст је био посебно изражен код штедње по виђењу (за 153,6 млн евра), што је делом неутралисано смањењем штедње рочности од шест до 12 месеци (за 32,2 млн евра). Учесће девизне штедње положене на рокове краће од годину дана у укупној штедњи због тога је повећано (за 0,1 п.п.), и крајем Т3 је износило 83,5%.

Валутна структура штедње незнатно је промењена током Т3 – учешће динарске штедње у укупној штедњи у Т3 је смањено (за 0,1 п.п.) на 4,4%.

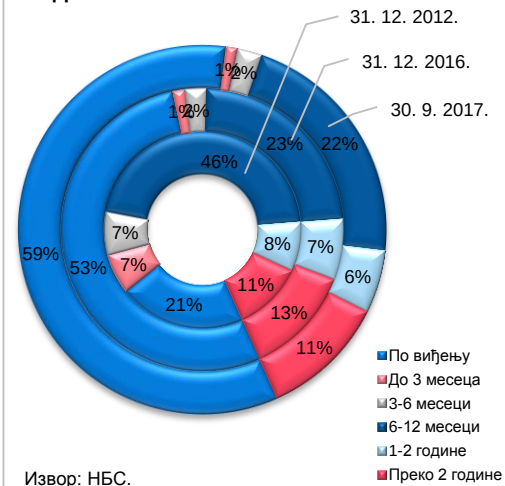
Графикон I.2.6. Динарска штедња

Графикон I.2.7. Рочна структура динарске штедње

Графикон I.2.8. Рочна структура девизне штедње

Да ли је исплативије штедети у динарима или у девизама

Више каматне стопе на динарску него на девизну штедњу, ослобођење динарске штедње од пореза на приходе од капитала, као и ниска инфлација и релативно стабилан девизни курс динара према евр утицали су на то да динарска штедња и у дугом и у кратком року буде исплативија од девизне штедње.

Анализа исплативости динарске у односу на девизну штедњу орочену на годину дана уз занављање штедног улога увећаног за камату (и умањеног за порез код девизне штедње) показује да је у последњих седам година било исплативије штедети у динарима. Наиме, штедиша који је септембра 2010. године положио 100.000 динара на динарску штедњу, и сваке године обнављао уговор, добио је у септембру 2017. године око 35.000 динара више него штедиша који је у истом периоду и уз исте претпоставке положио 100.000 динара у еврима на девизну штедњу.

Табела 1.2.1. Исплативост штедње орочене на годину дана

Врста штедње	Датум орочавања	Почетни улог	Средњи курс RSD према EUR (на дан 30.9.2016.)	Каматна стопа (у %, п.а.)*	Датум доспећа	Средњи курс RSD према EUR (на дан 30.9.2017.)	Улог на крају периода орочења	Износ улога на крају периода орочења	
								у RSD	у EUR
Штедња у RSD	30.9.2016.	100.000	123,2929	2,99	30.9.2017.	119,3659	102.990,0	102.990,0	862,8
Штедња у EUR	30.9.2016.	811,1	123,2929	0,45	30.9.2017.	119,3659	814,2	97.185,2	814,2
Разлика у корист динарске штедње - орочење на годину дана								5.804,8	48,6
Разлика у корист динарске штедње - орочење на три месеца								1.788,3	15,0
Разлика у корист динарске штедње - орочење на две године								12.550,6	105,1
Разлика у корист динарске штедње - годишње реорочавање у периоду од седам година								34.977,6	293,0

*просечно пондерисана каматна стопа на динарске и девизне депозите орочене до једне године.

Такође, штедиша који би у било ком месецу или години у периоду од септембра 2010. године до септембра 2017. године орочио 100.000 динара на годину дана, на крају периода орочења добио би више од штедише који би у истом периоду орочио на годину дана 100.000 динара у еврима. Изузетно, у периоду од априла до децембра 2011. године девизна штедња орочена на годину дана била је исплативија од динарске штедње.

Код депозита орочених на две године, анализа исплативости динарске у односу на девизну штедњу потврђује да је динарска штедња исплативија од девизне штедње и у дужем року, и то у читавом посматраном периоду.

Да је динарска штедња исплативија од девизне штедње показује и анализа исплативости штедње на краће рокове (три месеца). У већини посматраних периода орочавања (у 55 од укупно 82 посматрана периода) од септембра 2010. године до септембра 2017. године било је исплативије штедети у домаћој валути.

Графикон 1.2.9. Исплативост штедње орочене на годину дана

Извор: НБС.

3. Динаризация јавног дуга

Учешће динарског дела јавног дуга у укупном јавном дугу повећано је у ТЗ, што је последица и међувалутних промена.

Валутна структура јавног дуга

Крајем ТЗ, јавни дуг је износио 2.877,7 млрд динара, што је за 10,0 млрд динара мање него крајем претходног тромесечја.

У валутној структури јавног дуга, динарски део јавног дуга скромно је порастао (за 0,7 млрд динара), док је дуг државе у страној валути, изражено у динарима, смањен (за 10,7 млрд динара). Међутим, исказано у еврима, девизни део јавног дуга повећан је (за 141,9 млн евра), тако да је смањење девизног дуга државе изражено у динарима последица ефекта међувалутних промена у ТЗ.⁵

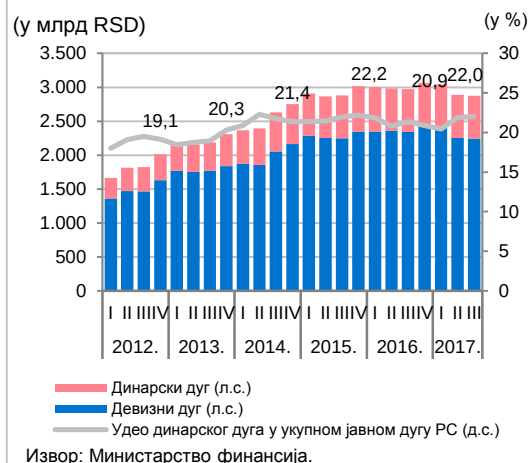
Посматрано по оригиналним валутама, повећање девизног дела јавног дуга последица је, пре свега, раста дуга деноминисаног у еврима (за 198,9 млн евра), и то највише по основу новог задужења код међународних кредитора, као и по основу задуживања на домаћем финансијском тржишту. Јавни дуг у доларима повећан је у релативно мањој мери (за 18,5 млн долара). Држава је у тој валути повећала своје задужење емисијом доларских обвезница на домаћем тржишту, али је и измирен део доларских обавеза (нпр. део обавеза према Париском клубу поверилаца, и део обавеза по основу гаранције раније датих јавним предузећима).

Наведена кретања, као и међувалутне промене, условила су промене у валутној структури јавног дуга. Тако је повећано учешће јавног дуга у динарима (за 0,1 п.п., на 22,0%) и еврима (за 0,5 п.п., на 40,8%), а смањено учешће дуга у доларима (за 1,1 п.п., на 31,2%).

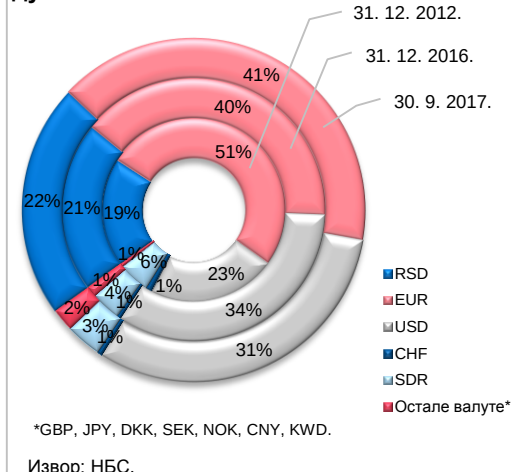
Примарно тржиште државних ХоВ

Због јачања фискалне позиције, држава се током ТЗ у знатно мањој мери ослањала на финансирање на домаћем тржишту ХоВ. Стање јавног дуга по том основу је крајем ТЗ износило 1.017,0 млрд динара, што је за 5,5 млрд динара више него крајем претходног тромесечја. При томе, дуг у динарима је повећан у мањој мери од девизног дуга, што се одразило на смањење учешћа динарских ХоВ у портфељу државних ХоВ (за 0,3 п.п., на 61,6%).

Графикон I.3.1. Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу

Графикон I.3.2. Валутна структура јавног дуга РС

⁵ Евро је у ТЗ апрецирао према долару за 3,0%, а динар према евр за 1,2%.

По основу динарских ХоВ, јавни дуг је у ТЗ повећан за 0,7 млрд динара, и крајем тромесечја достигао је износ од 626,8 млрд динара.

Када је реч о активностима државе на динарском тржишту ХоВ, у ТЗ су организоване искључиво аукције дугорочних реперних (*benchmark*) обвезница. Ово је резултат напора државе да обезбеди дугорочније изворе финансирања и настојања да се домаће динарске обвезнице укључе у релевантне тржишне индексе, чиме би се повећала њихова атрактивност код великих међународних инвеститора. Тако је у ТЗ повећан портфељ ХоВ трогодишњег и седмогодишњег рока доспећа (за 13,4 млрд динара и 7,4 млрд динара, респективно), док је портфељ ХоВ краћих рокова доспећа смањен (за 20,2 млрд динара, од чега се 14,5 млрд динара односи на ХоВ двогодишње рочности). С обзиром на то да је крајем августа доспела на наплату последња ХоВ шестомесечног рока доспећа (у износу од 0,8 млрд динара), портфељ државних динарских ХоВ од почетка септембра чине искључиво ХоВ рочности дужих од годину дана.

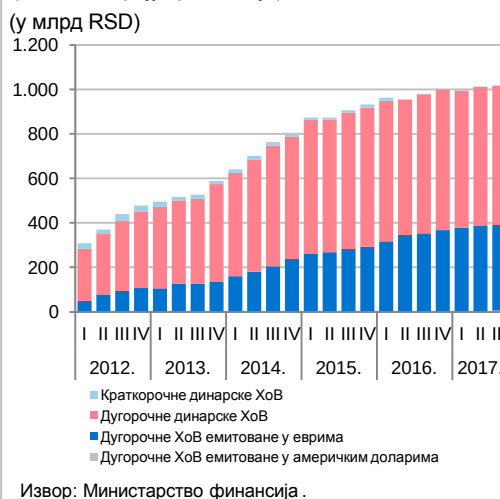
Јавни дуг је повећан и по основу државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту у еврима (за 27,2 млн евра) и крајем ТЗ достигао је износ од 3.216,4 млн евра. Држава је и приликом емитовања ових ХоВ тежила задуживању на дуже рокове. Тако је портфељ ових ХоВ повећан по основу продаје обвезница рока доспећа пет, петнаест и десет година (у износу од 75,0 млн евра, 52,6 млн евра и 18,4 млн евра, респективно), док је смањен портфељ ХоВ краћих рокова доспећа – две године, три године и 53 недеље (за 56,9 млн евра, 36,9 млн евра и 25 млн евра, респективно). Поред ХоВ у еврима, портфељ државних ХоВ у септембру је проширен обвезницама деноминованим у доларима, у износу од 61,9 млн долара.

Секундарно тржиште државних динарских ХоВ

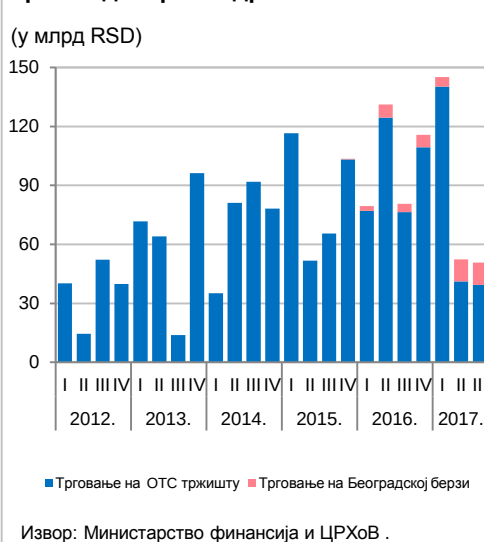
На секундарном тржишту државних динарских ХоВ, у ТЗ је остварен промет у износу од 50,8 млрд динара, што је за 1,6 млрд динара мање него у претходном тромесечју. Смањење секундарног промета у највећој мери је резултат мањег трговања ХоВ иницијалних рочности три године (за 8,4 млрд динара), али су и поред тога ове ХоВ оствариле највеће учешће у секундарном трговању (39,4%). Поред ових ХоВ, највише се трговало ХоВ рочности седам година (31,2% укупног трговања) и две године (21,8% укупног трговања).

Секундарни промет динарских државних ХоВ на Београдској берзи у ТЗ незнатно је повећан у

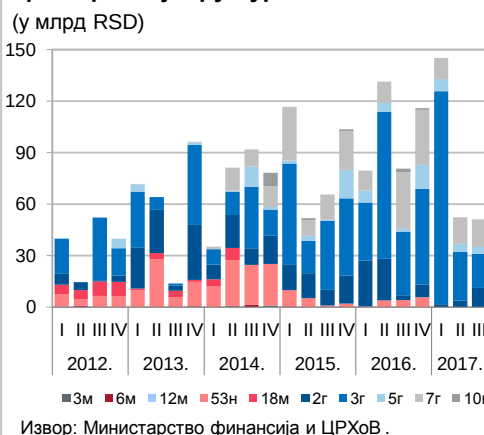
Графикон I.3.3. Рочна и валутна структура државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту (стања на крају тромесечја)

Графикон I.3.4. Секундарни промет динарских државних ХоВ

Графикон I.3.5. Секундарни промет динарских државних ХоВ, према рочној структури ХоВ

поређењу са Т2 (за 0,2 млрд динара, на 11,5 млрд), а трговање на том тржишту чинило је више од петине укупног обима секундарног промета на том тржишту (22,6%).

II. Инструменти заштите од девизног ризика

Народна банка Србије је у току ТЗ наставила да организује редовне тромесечне и двонедељне своп аукције девиза. У истом периоду, резиденти су с банкама закључили трансакције терминске куповине девиза у укупном износу од 34,4 млн евра, што је за 49,4 млн евра мање него у претходном тромесечју.

1. Свop аукције девиза Народне банке Србије

У току ТЗ, организовано је 26 редовних тромесечних своп аукција девиза, на којима је Народна банка Србије своп продала и своп купила по 65,0 млн евра. Укупна тражња банака на тромесечним аукцијама своп продаје девиза износила је 115,0 млн евра, док је укупна тражња на тромесечним аукцијама своп куповине девиза износила 155,0 млн евра. У јулу и септембру, Народна банка Србије је своп продала и своп купила по 22,0 млн евра, док је у августу своп продала и своп купила по 21,0 млн евра. Просечни пондерисани прихваћени своп поени на тромесечним аукцијама своп продаје девиза у ТЗ износили су 9.409, односно кретали су се у распону од 8.491 до 9.879, док су просечни пондерисани прихваћени своп поени на аукцијама своп куповине девиза износили 9.771, односно кретали су се у распону од 9.085 до 10.650.

Народна банка Србије је организовала и 26 редовних двонедељних своп аукција девиза, на којима је своп продала и своп купила по 85,0 млн евра. Укупна тражња банака на двонедељним аукцијама своп продаје девиза износила је 116,0 млн евра, док је укупна тражња на двонедељним аукцијама своп куповине девиза износила 185,0 млн евра. Највећи обим реализације у ТЗ забележен је у јулу, када је Народна банка Србије своп продала и своп купила по 34,0 млн евра. Просечни пондерисани прихваћени своп поени на двонедељним аукцијама своп продаје девиза у ТЗ износили су 1.323, односно кретали су се у распону од 1.120 до 1.381, док су просечни пондерисани прихваћени своп поени на аукцијама своп куповине девиза износили 1.399, односно кретали су се у распону од 1.296 до 1.666.

На свим аукцијама које је организовала, Народна банка Србије је своп продавала и своп куповала исти износ девиза, при чему је остварена позитивна разлика у своп поенима.

Табела II.1.1. Свop трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци (у млн EUR)

Период	Свop продаја девиза	Тражња банака на аукцијама своп продаје девиза	Свop куповина девиза	Тражња банака на аукцијама своп куповина девиза
2012.	171,0	497,0	188,0	903,1
2013.	124,0	1.214,0	124,0	189,0
2014.	180,0	649,5	180,0	689,5
2015.	550,5	1.519,5	550,5	905,0
2016.	440,0	1.293,9	440,0	805,0
2017.				
T1	153,5	319,5	153,5	241,0
T2	121,0	220,0	121,0	249,0
T3	150,0	231,0	150,0	340,0

Извор: НБС.

Табела II.1.2. Свop трансакције Народне банке Србије у 2017. години, месечни подаци (у млн EUR)

Месец	Свop продаја девиза у првом краку				Свop куповина девиза у првом краку			
	3М		2Н		3М		2Н	
	Реали-зација	Тражња банака	Реали-зација	Тражња банака	Реали-зација	Тражња банака	Реали-зација	Тражња банака
Јануар	12,0	54,0	25,0	68,0	12,0	47,0	25,0	25,0
Фебруар	15,5	33,5	39,0	48,0	15,5	33,0	39,0	48,0
Март	21,0	42,0	41,0	74,0	21,0	34,0	41,0	54,0
Укупно T1	48,5	129,5	105,0	190,0	48,5	114,0	105,0	127,0
Април	7,0	38,0	26,0	28,0	7,0	31,0	26,0	43,0
Мај	5,0	18,0	34,0	48,0	5,0	38,0	34,0	40,0
Јун	26,0	39,0	23,0	49,0	26,0	44,0	23,0	53,0
Укупно T2	38,0	95,0	83,0	125,0	38,0	113,0	83,0	136,0
Јул	22,0	25,0	34,0	55,0	22,0	51,0	34,0	70,0
Август	21,0	30,0	25,0	35,0	21,0	52,0	25,0	42,0
Септембар	22,0	60,0	26,0	26,0	22,0	52,0	26,0	73,0
Укупно T3	65,0	115,0	85,0	116,0	65,0	155,0	85,0	185,0
Укупно 2017.	151,5	339,5	273,0	431,0	151,5	382,0	273,0	448,0

Извор: НБС.

Ради управљања својом ликвидношћу, банке су у току ТЗ закључиле осам међубанкарских својих трансакција купопродаје девиза за динаре, чија је укупна вредност 26,9 млн евра (у претходном тромесечју 27,0 млн евра). Просечна пондерисана рачност тих трансакција била је 25 дана.

2. Коришћење инструмената заштите од девизног ризика

Учешће терминске куповине у укупној куповини девиза резидената од банака у ТЗ износило је 1,1% (2,6% у претходном тромесечју) и било је најниже у септембру – 0,7%. Укупно 20 домаћих предузећа у ТЗ користило је могућност заштите од девизног ризика закључивањем ове врсте трансакција с банкама. Просечна пондерисана рачност терминске куповине девиза износила је 77 дана, при чему је најдужа просечна пондерисана рачност забележена у августу – 266 дана. Просечна вредност уговора о терминској куповини девиза резидената износила је 0,4 млн евра.

У погледу валутне структуре терминске куповине девиза, учешће америчког долара износило је 72,0%, а учешће евра 28,0%.

У ТЗ су забележене две трансакције терминске продаје девиза од стране једног резидента у укупном износу од 3,0 млн евра (4,4 млн евра у претходном тромесечју), просечне пондерисане рачности 366 дана.

Табела II.2.1. Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци

Период	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рачност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рачност у данима	Учешће у укупној продаји у %
2012.	754,7	38	6,7	1,3	18	0,0
2013.	533,8	24	5,0	1,4	39	0,0
2014.	430,0	24	5,0	0,8	49	0,0
2015.	531,0	16	4,8	1,5	77	0,0
2016.	450,5	22	3,9	12,9	263	0,1
2017.						
Т1	202,0	31	6,7	5,2	321	0,2
Т2	83,8	50	2,6	4,4	354	0,2
Т3	34,4	77	1,1	3,0	366	0,1

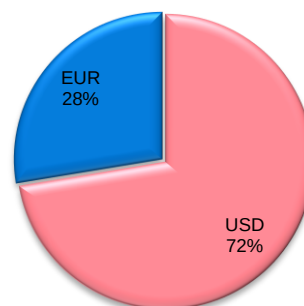
Извор: НБС.

Табела II.2.2. Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2017. години, месечни подаци

Месец	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рачност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рачност у данима	Учешће у укупној продаји у %
Јануар	36,0	13	3,8	1,4	364	0,2
Фебруар	70,2	23	7,8	1,4	365	0,2
Март	95,8	64	8,2	2,4	268	0,3
Укупно Т1	202,0	31	6,7	5,2	321	0,2
Април	32,7	16	3,5	1,1	365	0,1
Мај	33,1	20	2,9	1,8	339	0,2
Јун	18,0	164	1,6	1,5	364	0,2
Укупно Т2	83,8	50	2,6	4,4	354	0,2
Јул	18,5	18	1,6	0,0		0,0
Август	8,2	266	0,8	1,5	365	0,2
Септембар	7,7	16	0,7	1,5	367	0,1
Укупно Т3	34,4	77	1,1	3,0	366	0,1
Укупно 2017.	320,2	38	3,4	12,6	347	0,2

Извор: НБС.

Графикон II.2.1. Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у ТЗ 2017.

Табела А. Показатељи динаризації пласмана и депозита
(у %)

Период*	Учешће динарских пласмана у укупним пласманима, постојећи послови			Учешће динарских кредита у укупним кредитима, нови послови**			Учешће динарских депозита у укупним депозитима, постојећи послови			Учешће динарских депозита у укупним депозитима, нови послови**		
	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно
2008.	33,8	22,2	29,2				50,3	12,5	27,6			
2009.	26,2	22,1	24,7				52,5	10,9	25,6			
2010.	32,2	27,6	30,5	41,8	50,5	43,4	45,0	8,5	19,8	51,4	2,8	25,0
2011.	27,3	32,6	29,2	33,3	44,0	36,0	44,9	10,1	21,5	51,3	3,9	32,8
2012.	24,2	35,1	28,0	27,5	55,8	32,4	43,9	8,8	19,3	62,0	4,8	38,1
2013.	24,0	36,0	28,2	29,9	63,6	37,6	46,1	8,7	19,7	65,2	8,9	44,1
2014.	22,3	36,4	27,4	27,6	63,7	38,1	46,8	9,0	20,2	67,6	14,0	46,5
2015.	21,3	37,4	27,3	20,1	64,3	32,3	47,7	9,8	21,1	69,1	19,1	52,8
T1 2016.	19,3	43,5	29,2	22,4	73,4	37,4	51,5	13,8	25,4	70,3	23,4	57,3
T2 2016.	19,1	45,0	29,8	20,4	76,1	37,2	51,1	14,2	25,8	67,2	28,3	56,1
T3 2016.	20,7	46,3	31,4	25,2	75,3	39,8	52,7	14,9	27,3	70,6	31,7	60,3
T4 2016.	19,4	47,0	31,2	18,4	71,6	33,3	54,0	15,8	28,8	69,2	21,4	53,9
T1 2017.	19,1	47,9	31,7	19,5	70,5	37,6	51,8	15,4	27,5	77,9	37,6	68,7
T2 2017.	19,4	49,4	32,8	20,8	69,7	37,6	53,3	16,0	28,5	71,2	32,3	61,6
T3 2017.	17,5	50,8	32,4	16,9	72,3	32,8	54,4	15,7	29,1	78,1	29,4	68,5

* Показатељи се односе на крај периода, уколико није наведено другачије.

** Показатељи су добијени на основу података о износу новоодобренних кредита банака у току периода. Показатељи за 2010. годину односе се на период септембар-децембар 2010.

Извор: НБС.

Табела Б. Валутна структура штедње становништва и јавног дуга

Период*	Штедња становништва				Јавни дуг Републике Србије (централни ниво власти)			
	Динарска штедња (у млн RSD)	Девизна штедња (у млн EUR)	Укупно штедња (у млн RSD)	Учешће динарске штедње у укупној штедњи (у %)	Износ јавног дуга у динарима (у млрд RSD)	Износ јавног дуга у страној валути (у млрд RSD)	Укупно јавни дуг (у млрд RSD)	Учешће динарског дела јавног дуга у укупном јавном дугу (у %)
2008.	10.575,0	4.679,1	425.145,0	2,5	19,9	758,1	778,0	2,6
2009.	12.400,0	5.904,5	578.577,0	2,1	120,6	823,8	944,4	12,8
2010.	13.360,0	6.939,1	745.426,0	1,8	187,1	1.095,4	1.282,5	14,6
2011.	19.355,0	7.412,4	794.992,0	2,4	248,9	1.298,6	1.547,5	16,1
2012.	17.630,0	8.000,9	927.479,0	1,9	385,4	1.629,3	2.014,8	19,1
2013.	33.672,0	8.145,7	967.512,0	3,5	469,1	1.840,0	2.309,0	20,3
2014.	38.058,0	8.253,3	1.036.360,0	3,7	588,6	2.164,6	2.753,2	21,4
2015.	45.364,0	8.339,3	1.059.635,0	4,3	668,9	2.349,7	3.018,6	22,2
T1 2016.	46.762,0	8.358,3	1.074.201,0	4,4	656,8	2.347,6	3.004,4	21,9
T2 2016.	47.659,0	8.499,8	1.095.782,0	4,3	620,7	2.361,2	2.981,9	20,8
T3 2016.	48.985,5	8.547,5	1.102.826,6	4,4	635,5	2.340,6	2.976,1	21,4
T4 2016.	50.365,5	8.673,6	1.121.320,8	4,5	639,8	2.424,8	3.064,6	20,9
T1 2017.	51.286,5	8.769,1	1.138.370,0	4,5	622,6	2.420,5	3.043,1	20,5
T2 2017.	50.706,3	8.830,4	1.117.847,8	4,5	632,9	2.254,8	2.887,7	21,9
T3 2017.	48.674,7	8.956,4	1.117.769,0	4,4	633,6	2.244,1	2.877,7	22,0

* Показатељи се односе на крај периода.

Извор: НБС, Министарство финансија.

Табела В. Преглед мера и активности које иду у прилог повећања динаризации

Период доношења мере/спровођења активности	Опис мере/активности	Очекивани ефекти
Мај 2011.	LTV лимит за валутно индексиране хипотекарне кредите износи 80%, док за динарске није прописан.	Обезбеђење преференцијалног третмана динарског кредитирања становништва.
Мај 2011.	Прописано минимално обавезно учешће/депозит за девизне и валутно индексиране кредите физичким лицима (изузев хипотекарних кредита) у износу од 30%.	Обезбеђење преференцијалног третмана динарског кредитирања становништва.
Од маја 2011.	Ограничење односа нето отворене девизне позиције у односу на капитал од 2011. износи 20% (повећан са 10%, у циљу стимулсања кредитне активности).	Ограничење износа валутно индексираних и девизних пласмана у односу на девизне изворе.
Децембар 2011.	Прописана је обавеза банкама да у предговорној фази, у писменој форми укажу клијентима на ризике које преузимају у колико се одреде за услугу индексирану страном валутом или у инострану валуту. Такође, понуда за закључење уговора мора да садржи информацију о валути у којој се услуга уговара. Прописано је да се, код оглашавања кредитних и депозитних услуга и послова лизинга када огласна порука садржи нумерички податак, недвосмислено наведе на репрезентативном примеру валута у којој се услуга одобрава. Прописано је да су банка и давалац лизинга дужни да финансијску услугу кориснику понуде у динарима осим ако корисник не захтева другачије.	Промовисање заштите од валутног ризика за кориснике финансијских услуга.
Април 2012.	Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале <i>Меморандум о стратегији динаризации финансијског система Србије</i> .	Дефинисање циљева, мера и активности које ће Народна банка Србије и Република Србија предузимати ради јачања поверења у националну валуту и њену употребу у финансијском систему.
Мај 2012.	Societe Generale Banka Srbija a.d. Beograd емитовала је прву динарску банкарску обвезницу на домаћем тржишту, без валутне клаузуле, с трогодишњим роком доспећа.	Развој тржишта капитала.
Септембар 2012.	Усвајањем <i>Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана</i> , порез на камату на девизну штедњу повећан је са 10% на 15%.	С обзиром на то да је приход од камате на динарску штедњу изузет од пореза на доходак грађана, ова мера представља подстицај грађанима да мање штеде у инострану валуту а више у динарима.
Новембар 2012.	Erste bank a.d. Novi Sad емитовала је динарску обвезницу двогодишњег рока доспећа.	Развој тржишта капитала.
2012.	У ликвидна потраживања првог реда укључени су и 90% фер вредности ХоВ РС у динарима, чија је минимална рачуна три месеца. За девизне ХоВ није предвиђена ова могућност (на ова потраживања се не примењује корективни фактор, што је битно код утврђивања показатеља ликвидности односно реализације прописаних регулаторних захтева у том смислу).	Стимулсање банака да у већој мери користе динарске изворе финансирања.
Април 2013.	Народна банка Србије је динарске ХоВ без валутне клаузуле које су емитовале МФО с највишим кредитним рејтингом уврстила у портфељ ХоВ којима се врше операције на отвореном тржишту Народне банке Србије, као и у листу прихватљивог колатерала при одобравању кредита Народне банке Србије за дневну ликвидност и краткорочних кредита на бази залог ХоВ.	Развој тржишта капитала, кроз подстицај банкама да у својим портфељима држе динарске ХоВ које су емитовале МФО за финансирање кредита.
Новембар 2013.	Народна банка Србије усвојила Одлuku о условима и начину обављања кредитних послова са иностранством у динарима, којом се генеришу подстицајни услови под којима међународна финансијска институција и развојна банка или финансијска институција чији је оснивач страна држава (МФО) могу одобравати динарске кредите домаћим банкама, правним лицима и предузетницима, као и услови под којима домаћа банка може одобрити динарски кредит нерезиденту и начини на који их одобрава.	Повећање кредитне активности домаћих банака у динарима.
Мај 2014.	Влада Републике Србије усвојила програм за субвенционисање динарских кредита привреди.	Повећање динаризации кредита - привременог карактера.
Октобар 2014.	Држава по први пут емитовала динарску обвезницу десетогодишњег рока доспећа.	Развој финансијског тржишта и формирање криве приноса за дуже рочности, што омогућава банкама да одреде цену дугорочних динарских кредита.
Новембар 2015.	Дугорочне државне ХоВ укључене су на прајм листинг Београдске берзе.	Повећање ликвидности и развој секундарног тржишта државних ХоВ.
Од новембра 2015. (последња промена), као и пре тога	Диференцијација стопа ремунације ОП: за динарску ОП износи 1,75%, док се на девизну не плаћа камата.	Стимулсање банака да у већој мери користе динарске изворе финансирања.
Јануар 2016.	Стопа обавезне резерве на део девизне основице коју чине динарске обавезе индексиране девизном клаузулом повећана је на 100% с дотадашњих 50% (колико је износила од јуна 2012. године).	Дестимулсање коришћења динарских депозита индексираних валутном клаузулом.
Фебруар 2016.	Држава први пут емитовала бенчмарк обвезницу у динарима у већем износу, с циљем да се путем редоварања емисије, ова обвезница продаје више пута у току године.	Повећање ликвидности и развој секундарног тржишта државних динарских ХоВ.
Октобар 2016.	У понуди домаћих банака појавили су се стамбени кредити у динарима који нису валутно индексирани, по релативно повољним условима (стопама испод 5%), с другим периодом отплате (до 30 година).	Раст дугорочног кредитирања становништва у динарима.
Децембар 2016.	На домаћем финансијском тржишту емитована је прва обвезница у динарима чији је емитент међународна финансијска институција – EBRD (Европска банка за обнову и развој). Емитоване су обвезнице номиналне вредности 2,5 млрд РСД.	Развој финансијског тржишта.
Јун 2017.	На Београдској берзи, остварено је прво трговање обвезница у динарима које је емитовао EBRD (у износу од 60 млн РСД).	Развој секундарног финансијског тржишта.
Јун 2017.	Део средстава које је EBRD прибавила емисијом динарских обвезница на домаћем тржишту пласиран је привреди посредством домаћих банака. Кредити су намењени махом за финансирање пољопривреде и рефинансирање.	Повећање динаризации кредита привреди.
Јун 2017.	Народна банка Србије утврдила је стопу заштитног слоја капитала за структурни системски ризик у висини од 3% укупних девизних и девизно индексираних пласмана банака одобрених привреди и становништву у Републици Србији, за банке код којих је учешће девизно индексираних пласмана привреди и становништву у укупним пласманима привреди и становништву веће од 10%	Ограничавање ризика евроизације, који је један од кључних структурних, нециклических системских ризика по стабилност финансијског система у Србији.

Методолошке напомене

- Показатељи динаризације, за сваку категорију, представљају учешће износа динарске компоненте у укупном износу те категорије.
- Под пласманима се подразумевају динарски кредити и девизни кредити (који обухватају и кредите код којих је уговорена примена девизне клаузуле), дати депозити, ХоВ, акције предузећа и потраживања по каматама и накнадама. Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом се подразумева валутна клаузула у смислу закона којим се уређује девизно пословање, као и свака друга клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- Сектор привреде (предузећа) укључује јавна предузећа и привредна друштва. Јавна предузећа су предузећа која обављају активности у општем (јавном) интересу и која је основала држава. У оквиру привредних друштава обухваћени су и комитенти банака у области здравства и образовања који се не финансирају из буџета (приватне клинике, болнице, школе и остале институције које накнаде за своје услуге наплаћују на основу трошкова производње).
- Сектор становништва укључује домаћа физичка лица, страна физичка лица – резиденте, приватна домаћинства са запосленим лицима, регистроване пољопривредне произвођаче и предузетнике, као и непрофитне институције које пружају услуге становништву (НИПУС).
- Пласмани су исказани по бруто принципу, што значи да нису умањени за исправке вредности. При искључивању ефеката курса узет је у обзир курс динара према еврџ, америчком долару, швајцарском франку, британској фунти и јапанском јену.
- Према методологији Европске централне банке, у категорију новоодобрених кредита укључују се и репрограмирани кредити.
- У складу с методологијом Европске централне банке, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву и предузетници.
- Депозити укључују динарске депозите и девизне депозите (укључујући и валутно индексиране депозите).
- Штедња становништва односи се на штедњу резидената, односно не обухвата штедњу нерезидената.
- Јавни дуг Републике Србије односи се на дуг централног нивоа власти.

Списак графикана и табела

Графикони

I.1.	Показатељи динаризације	1
I.1.1.	Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву	1
I.1.2.	Секторска структура пласмана	2
I.1.3.	Учешће динарских кредита у укупним новоодобренним кредитима привреди и становништву	4
I.1.4.	Наменска структура новоодобренних кредита привреди и становништву у ТЗ 2017.	4
I.1.5.	Динаризација новоодобренних кредита привреди и становништву, по наменама	4
I.1.6.	Каматне стопе на новоодобрене кредите привреди	5
I.1.7.	Каматне стопе на новоодобрене кредите становништву	5
I.2.1.	Учешће динарских депозита у укупним депозитима привреде и становништва	6
I.2.2.	Секторска структура депозита	6
I.2.3.	Рочна структура новоположених депозита привреде и становништва у ТЗ 2017.	7
I.2.4.	Динаризација новоположених депозита привреде и становништва, према рочној структури	7
I.2.5.	Каматне стопе на новоположене депозите становништва	7
I.2.6.	Динарска штедња	8
I.2.7.	Рочна структура динарске штедње	8
I.2.8.	Рочна структура девизне штедње	8
I.2.9.	Исплативост штедње орочене на годину дана	9
I.3.1.	Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу	10
I.3.2.	Валутна структура јавног дуга РС	10
I.3.3.	Рочна и валутна структура државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту	11
I.3.4.	Секундарни промет динарских државних ХоВ	11
I.3.5.	Секундарни промет динарских државних ХоВ, према рочној структури ХоВ	11
II.2.1.	Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у ТЗ 2017.	14

Табеле

I.2.1.	Исплативост штедње орочене на годину дана	9
II.1.1.	Своп трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци	13
II.1.2.	Своп трансакције Народне банке Србије у 2017. години, месечни подаци	13
II.2.1.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци	14
II.2.2.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2017. години, месечни подаци	14
Табела А	Показатељи динаризације пласмана и депозита	15
Табела Б	Валутна структура штедње становништва и јавног дуга	15
Табела В	Преглед мера и активности које иду у прилог повећању динаризације	16